

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om Energimyndigheten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om Energimyndigheten. Lagen om Energimarknadsverket upphävs. Propositionens huvudsakliga syfte är att omorganisera sådana verkställighetsuppgifter inom energipolitiken som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och att överföra vissa uppgifter inom främjandet av energieffektiviteten och av användningen av förnybar energi från arbets- och näringsministeriet till Energimarknadsverket. Dessutom föreslås

det att Energimarknadsverkets namn ändras till Energimyndigheten.

Energimarknadsverkets personalresurser föreslås bli utökade med sju årsverken till följd av de nya uppgifterna. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2014.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1 NULÄGE.....	4
1.1 Främjande av energieffektiviteten	4
1.2 Energiarbetsprogram som arbets- och näringsministeriet beställt av Motiva Oy	5
Energieffektivitetsavtalen	5
Energibesiktningar	7
Konsumentrådgivning i energifrågor	7
Information och kommunikation.....	8
Främjandet av användningen av förnybar energi.....	8
1.3 Ekodesign och energimärkning	9
1.4 Energimarknadsverket.....	9
1.5 Motiva Oy	10
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	11
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	12
3.1 Ekonomiska konsekvenser.....	12
3.2 Konsekvenser för personalen	12
3.3 Konsekvenser för företagen	13
3.4 Samhälleliga konsekvenser.....	14
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN.....	14
5 ANDRA OMSTÄNDIGHETER SOM INVERKAT PÅ PROPOSITIONENS INNEHÅLL.....	15
5.1 Samband med andra propositioner.....	15
5.2 Behov av att ändra annan lagstiftning.....	15
DETALJMOTIVERING.....	16

1	LAGFÖRSLAG.....	16
2	IKRAFTTRÄDANDE.....	17
	LAGFÖRSLAG	18
	Lag.....	18
	om Energimyndigheten.....	18

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Främjande av energieffektiviteten

Enligt statsrådets förordning om arbets- och näringsministeriet (1024/2007) hör till ministeriets uppgifter bl.a. att sörja för energimarknadens funktion, energiproduktionen och energisparandet, de ekonomiska styrmedlen, med undantag av skatter och avgifter av skattenatur samt miljökonsekvenserna inom energisektorn. I förordningen konstateras att Energimarknadsverket är ett ämbetsverk som hör till ministeriets ansvarsområde. Arbets- och näringsministeriet beställer verkställighetsuppgifter i anslutning till energi- och klimatstrategin i form av köpta tjänster av Motiva Oy som till hundra procent ägs av staten.

Arbets- och näringsministeriet tillsatte våren 2008 en kommission på bred basis för att förbereda nya energieffektivitetsåtgärder i enlighet med klimat- och energistrategin och att granska organiseringen av statens uppgifter för främjande av energifrågorna, närmast av energieffektiviteten och användningen av förnybar energi, inom statsförvaltningen. Kommissionen upptäckte att det bland de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter på området energieffektivitet och främjandet av den förnybara energin liksom också bland andra uppgifter som ministeriet utför finns sådana uppgiftshelheter som lämpar sig bättre att utföras på ämbetsverksnivån. På basis av granskningen föreslog kommissionen att uppgifterna för främjande av energieffektiviteten och användningen av förnybar energi omorganiseras. På basis av kommissionens förslag antog statsrådet i februari 2010 ett principbeslut om energieffektivitetsåtgärder för åren 2010—2020. En av de åtgärderna var utveckling av organisationen av åtgärderna för främjande av energieffektiviteten.

Minskning av energiförbrukningen har en nyckelroll i begränsningen av klimatförändringen och Finland har för sin del förbundit sig vid internationella avtal om begränsning

av klimatförändringen. I Finland utgår främjandet av energieffektiviteten och av användningen av förnybar energi samt de åtgärder som krävs för detta i allt högre grad från de gemensamma mål som fastställts inom Europeiska unionen. I och med Europeiska unionens direktiv och de mål som följer av dem har antalet verkställighetsuppgifter som hör till arbets- och näringsministeriets energiavdelning och förvaltningsområde ökat markant. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG, som ingår i det klimat- och energipaket som antogs av Europeiska unionen i december 2008, ålägger Finland att öka andelen förnybar energi till 38 procent av slutförbrukningen fram till år 2020. Europeiska unionens gemensamma mål är dessutom att höja energieffektiviteten med 20 procent fram till år 2020. Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, nedan *energieffektivitetsdirektivet*, trädde i kraft den 4 december 2012. Det ersätter Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/8/EG om främjande av kraftvärme på grundval av efterfrågan på nyttiggjord värme på den inre marknaden för energi och om ändring av direktiv 92/42/EEG.

Lagberedningen i samband med det nationella genomförandet av direktivet samt de verkställighets- och tillsynsuppgifter och skyldigheter att övervaka åtgärdernas effekter som härleds från den nationella energi- och klimatstrategin, har ökat myndigheternas uppgifter. Utöver de nationella förberedelserna inför genomförandet av energieffektivitetsdirektivet (2012/27/EU) finns det många

andra aktuella åtgärdshelheter på gång, bl.a. effektivt verkställande av energieffektivitetsavtalen, effektiv energibesiktningens verksamhet, skapandet av energieffektivitetskrav för en stor skara produkter på EU-marknaden, främjandet av bioenergi och annan förnybar energi samt inverkan på medborgarnas attityder, bruksvanor och val.

Arbets- och näringsministeriet har utrett som tjänstearbete det förslag på omorganisering av uppgifterna inom energisektorn som ingick i energieffektivitetskommissionens betänkande. I sin framtidsöversikt som publicerades i september 2010 har ministeriet konstaterat att ministeriet sköter uppgifter som inte hör till ministerienivån. Ministeriet har ansett det vara ändamålsenligt att stärka Energimarknadsverkets ställning med uppgiftshelheter som handlar om energieffektivitet, främjandet av förnybar energi och övervakning av energiekonomin. Arbets- och näringsministeriet har beställt det praktiska arbetet för verkställande av energipolitiken av sakkunnigorganisationer. Motiva Oy kan anses vara den viktigaste av dessa. I samband med den omorganisation av verksamheter som nu föreslås ska Energimarknadsverkets administrativa uppgiftsområde utvidgas och sådana uppgifter som hittills ombesörjts genom det energiarbetsprogram som beställts hos Motiva Oy omorganiseras.

1.2 Energiarbetsprogram som arbets- och näringsministeriet beställt av Motiva Oy

Motiva (sedan år 2000 Motiva Oy) har sedan 1993 genomfört ett s.k. energiarbetsprogram på uppdrag av arbets- och näringsministeriet (tidigare handels- och industriministeriet). Med hjälp av programmet omsätts nationella klimat- och energipolitiska riktlinjer för främjande av energieffektiviteten och energisparandet samt förnybar energi i praktiken. Arbetsprogrammet har gjorts upp för ett år i sänder och har nuförtiden karaktären av ett privaträttsligt konsultavtal mellan Motiva Oy och arbets- och näringsministeriet. Det har inte funnits en författningsbaserad skyldighet att beställa arbetsprogrammet och programmet är inte ett sådant förvaltningsav-

tal som avses i 3 § i förvaltningslagen (434/2003).

Energiarbetsprogrammet för 2013 inbegriper utöver den egentliga arbetsprogramdelen dessutom en del som handlar om konsumentrådgivningen i energifrågor och en helhet av EU-projekt som stöder energiarbetsprogrammets mål. Energiarbetsprogrammets omfattning år 2013 är totalt 3 944 880 euro, av vilka arbets- och näringsministeriets andel är 3 750 000 euro. Den övriga finansieringen (186 750 euro) består huvudsakligen av kommissionens medfinansiering för helheten av EU-projekt.

Systemen med energieffektivitetsavtal och energibesiktningar och genomförandet av dem har haft en viktig roll i arbetsprogrammen. Målet har varit att genom de informationsåtgärder som ingått i arbetsprogrammen påverka energianvändarnas attityder, vanor och val. I arbetsprogrammen har vid behov vikt lagts vid särskilda områden, t.ex. 2013 års arbetsprogram har fokuserat på deltagande i förberedelserna inför det nationella genomförandet av energieffektivitetsdirektivet. Andra prioriterade områden i 2013 års arbetsprogram är stödet till genomförande av energieffektivitetsavtalen för näringslivet och kommun- och fastighetsbranschen och upprätthållande och utveckling av ett uppföljningssystem för avtalsverksamheten och konsekvensbedömning, högklassigt genomförande av energibesiktningar och -analyser samt internationellt samarbete, uppföljning och konsekvensbedömning, påskyndande av ibruktageandet av bioenergi och annan förnybar energi samt information och informationsutbyte som stöder energiarbetsprogrammet, vilka inbegriper bl.a. Motivas webbtjänster.

Energieffektivitetsavtalen

Energieffektivitetsavtalsverksamheten är ett omfattande system av frivilliga avtal vars syfte är att effektivisera energianvändningen. Målet är dessutom att främja införandet av ny energieffektiv teknik och öka användningen av förnybar energi. Genomförandet av energiarbetsprogrammet har inbegripit Motiva Oy:s deltagande i beredningen av

energieffektivitetsavtal och i genomförandet av olika åtgärdsprogram i samband med avtalen tillsammans med avtalsparterna. Motiva Oy upprätthåller och utvecklar dessutom en databas för uppföljning av genomförandet av energieffektivitetsavtalssystemet och stöder avtalsverksamheten genom rådgivning, utbildning och gemensamma utvecklingsprojekt.

Vårt system med energieffektivitetsavtal är ett viktigt verktyg för att genomföra den nationella energi- och klimatstrategin, och en viktig bakomliggande faktor är också sådana internationella avtal för begränsning av klimatförändringen som Finland har förbundit sig vid. Systemet med energieffektivitetsavtal är i Finland det främsta verktyget för att fullgöra de skyldigheter som följer av energitjänstdirektivet och av det energieffektivitetsdirektiv som ersätter det. Ett av de mål som uppställts för Finland är ett riktigivande mål om 9 procents energibesparing (17,8 TWh) fram till år 2016.

Vid ingången av 2013 omfattade systemet med energieffektivitetsavtal cirka 80 procent av den totala energiförbrukningen i Finland (inbegriper energiproduktionen) och energiförbrukningen hos de företag och sammanslutningar som anslutit sig till avtalen svarade för mer än hälften av den slutliga energiförbrukningen i Finland. Syftet med systemet är att systematiskt styra företag och sammanslutningar mot bättre energieffektivitet. Genom ett avtalssystem som baserar sig på frivillighet har man som ett alternativt sätt till författningsbaserad styrning kunnat styra energiförbrukningen mot det energisparmål som uppställts för år 2016.

Systemet med energieffektivitetsavtal har delats upp i sektorer som hör till arbets- och näringsministeriets, miljöministeriets, kommunikationsministeriets samt jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområden. Arbets- och näringsministeriet har huvudansvaret för energieffektivitetsavtalen inom näringslivet, kommunsektorn och oljebranschen samt för kommunernas energiprogram. De företag och sammanslutningar som anslutit sig till avtalen har uppställt sina egna mål för effektivisering av energianvändningen. De genomför åtgärder som krävs för att må-

len ska nås och rapporterar till Motiva Oy om hur energieffektivitetsåtgärderna genomförts och om annan verksamhet som syftar till bättre energieffektivitet. Miljöministeriet har huvudansvaret för energieffektivitetsavtalet för fastighetssektorn. Inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde finns det två energieffektivitetsavtal för transportsektorn. Systemet med frivilliga avtal omfattar dessutom ett energiprogram för jordbruket som jord- och skogsbruksministeriet ansvarar för. Arbets- och näringsministeriet är med som avtalspart i miljöministeriets och kommunikationsministeriets energieffektivitetsavtal.

Systemet med energieffektivitetsavtal består av sektorspecifika ramavtal och i fråga om vissa avtal verkställs avtalen genom branschvisa åtgärdsprogram. Till exempel är näringslivets energieffektivitetsavtal, som hör till arbets- och näringsministeriet ansvarsområde, ett ramavtal mellan arbets- och näringsministeriet, Finlands Näringsliv EK ry och branschförbunden. Ett branschförbund kan ansluta sig till ramavtalet om ett åtgärdsprogram har fastställts för branschen i fråga. Ett enskilt företag som är medlem i ett branschförbund kan, om det så önskar, ansluta sig till det branschvisa avtalssystemet varvid företaget förbinder sig att vidta de åtgärder som skrivits in i åtgärdsprogrammet. Näringslivets energieffektivitetsavtal har det mest omfattande avtalsområdet, som täcker hela industrin, de privata servicesektorerna, energiproduktionen samt överföringen och distributionen av och detaljhandeln med el och fjärrvärme. De företag som inte har ett eget branschspecifikt åtgärdsprogram kan ansluta sig till det allmänna åtgärdsprogrammet för näringslivet, antingen till åtgärdsprogrammet för industrin eller till åtgärdsprogrammet för den privata servicesektorn.

I kommunbranschen finns två alternativa avtalsmodeller. För stora och medelstora kommuner finns det ett bilateralt energieffektivitetsavtal som ingås mellan arbets- och näringsministeriet och kommunen i fråga. För små kommuner finns det ett energiprogram som förvaltas av Motiva Oy och till vilket kommunerna ansluter sig genom att underteckna anslutningshandlingen.

Energibesiktningar

Energibesiktningens verksamheten, som startade år 1992, utgör också ett led i energi- och energiarbetsprogrammet. Riksomfattande energibesiktningar har fyra parter: Arbets- och näringsministeriet, Motiva Oy, de som utför besiktningen och de som beställt besiktningen. Motiva Oy:s roll är att samordna besiktningarna, som är riktade till den privata och den offentliga servicesektorn, industrin och energibranschen och som syftar till att kartlägga deras energianvändning, möjligheter till energisparande och möjligheter att använda förnybar energi. Med hjälp av energibesiktningar utreds besiktningens objektens användning av energi och vatten i nuläget och hur dessa fördelar sig samt rapporteras om ekonomiska sparåtgärder och möjligheter att använda förnybara energiformer. Utöver byggnaderna och produktionsprocesserna omfattar energibesiktningens verksamheten dessutom transportkedjorna och möjligheterna att öka användningen av förnybar energi på den kommunala nivån regionvis.

Arbets- och näringsministeriet fastställer årligen allmänna anvisningar för energibesiktningar i byggnader och produktionsanläggningar. Därtill har det utarbetats en separat anvisning för besiktningar i fråga om förnybar energi i kommunerna. Motiva Oy:s uppgift i samband med besiktningens verksamhet har bl.a. varit utveckling, uppföljning och marknadsföring av besiktningens verksamhet, utbildning av energibesiktningarna, kvalitetssäkring vid besiktningens verksamhet samt rådgivning för sökande. Staten beviljar understöd för energibesiktningar.

Vid utgången av 2011 hade det i Finland genomförts sammanlagt drygt 8 200 energibesiktningar och -analyser, av vilka 6 500 besiktningar hade gjorts i servicebyggnader, 1 380 besiktningar i industribyggnader och 203 besiktningar i energiproduktionsanläggningar. Ett villkor för beviljande av energistöd är att en energibesiktning genomförs i enlighet med de energibesiktningens mallar som Motiva Oy har utarbetat. Ansökningarna om stöd för energibesiktningar behandlas regionalt vid närings-, trafik- och miljöcentralerna. Under perioden 1992—2011 har sam-

manlagt 3 1,5 miljoner euro beviljats i energistöd för besiktningens projekt vars värde uppgått till 72,3 miljoner euro. Kostnadsbesparingar på 650 miljoner euro har rapporterats tack vare de energisparåtgärder som vidtagits på basis av energibesiktningarna. De faktiska kostnadsbesparingarna är ännu större än de rapporterade eftersom man inom uppföljningssystemet för besiktningar inte samlar täckande uppgifter om vilka spareffekter som energianalyserna inom processindustrin har. År 2009 uppskattades besiktningens verksamhet ha resulterat i energibesparingar om cirka 860 GWh.

Konsumentrådgivning i energifrågor

Som ett led i systemet för konsumentrådgivning i energifrågor utsåg arbets- och näringsministeriet i december 2010 Motiva Oy till en nationell samordningspunkt för konsumentrådgivningen i energifrågor. Efter detta har konsumentrådgivningen i energifrågor ingått i det energi- och energiarbetsprogram som arbets- och näringsministeriet årligen beställer av Motiva Oy och årskostnaden för tjänsten har varit cirka en miljon euro. Motiva Oy genomför vissa delprojekt med hjälp av underleverantörer, och t.ex. år 2013 ombesörjer Motiva Oy regionala och nationella konsumentrådgivningsåtgärder i form av underleveranser till ett värde av 490 000 euro.

Målet för den samordnade rådgivningen i energifrågor är att möjliggöra en tillförlitlig och oberoende energirådgivning för konsumenterna på olika håll i Finland. Tack vare energirådgivningen kan konsumenterna sedan vidta åtgärder för att effektivisera sin egen energianvändning och för att öka användningen av förnybar energi. Rådgivningen bidrar också till uppnåendet av nationella klimatmål, eftersom en betydande del av utsläppen inom den sektor som inte omfattas av systemet med utsläppshandel uppstår på grund av vardagsanvändningen av energi såsom boendet, valet av livsmedel, transportsättet, inköpen, byggnadsspecifik uppvärmning och byggande.

Vid den konsumentrådgivning i energifrågor som samordnas av Motiva Oy betonas konsumenternas möjligheter att få högklas-

sisk rådgivning i form av både personlig rådgivning och webbtjänst såväl regionalt som nationellt. Den nationellt sett viktigaste platsen för informations-spridning i fråga om energirådgivning är den webbportal som upprätthålls av Motiva Oy och som länkats samman med andra konsumentrådgivningstjänster och www-sidor. För den personliga rådgivningen anlitas utbildade regionala energirådgivare. Utöver de regionala rådgivarna och portalen har man vid konsumentrådgivningen på försök infört en riksomfattande telefonrådgivningstjänst. Vid rådgivningen kan man delvis utnyttja sådan utbildnings- och informationsmaterial som producerats av Motiva Oy. Rådgivningen kräver dock att tillförlitliga och uppdaterade informationsmaterial och verktyg skapas och att rådgivare utbildas.

Den spareffekt som systemet med konsumentrådgivning i energifrågor uppskattas ha år 2016 sammanlagt cirka 74 GWh/år och år 2020 cirka 124 GWh/år. Den motsvarande minskningen av CO₂-utsläpp uppskattas vara sammanlagt 26 ton koldioxid per år både 2016 och 2020.

Information och kommunikation

Information, kommunikation och informationsutbyte är centrala element i främjandet av energieffektiviteten enligt Motiva Oy:s energi-arbetsprogram. I de kommunikationstjänster som genomförs via arbetsprogrammet betonas Motiva Oy:s roll som oberoende spridare av information. Syftet med den information för främjande av energieffektiviteten som Motiva Oy tillhandahåller är att förankra energieffektiva konsumentval hos målgrupperna och få till stånd sådana ändringar i beteendet som bidrar till ökad energieffektivitet och påverkar konsumenternas och företagens inköpsbeslut och val. Den allmänna informationen ges och kommunikationen sker huvudsakligen via Motiva Oy:s omfattande webbtjänst. Kommunikationstjänsterna omfattar synligheten för den information om främjande av energieffektiviteten som ges i regional-, landskaps- och lokaltidningar, facktidskrifter, tv-kanaler, radiokanaler och

webbnyheterna samt i olika intressentgruppers kundtidningar.

Arbetsprogrammet för 2013 inbegriper åtgärderna för information och kommunikation bl.a. informationen om ekodesign och energimärkning, indoktrinerings- och informationskampanjer samt internationellt informationsutbyte. Kompetensen om energieffektivitet har fått ökad betydelse i och med att kraven på energieffektivitet ökat, och som ett led i informations- och kommunikationsåtgärderna i arbetsprogrammet tillhandahåller Motiva Oy också både tjänster för utveckling av kompetensen och utbildning på energiområdet.

Främjandet av användningen av förnybar energi

Främjandet av användningen av förnybar energi utgör ett led i det energi-arbetsprogram som produceras av Motiva Oy. Motiva Oy planerar och genomför utvecklingsprojekt på områdena bioenergi, solenergi, vindkraft och värmepumpsteknik tillsammans med olika ministerier samt företag och organisationer i branschen. Motiva fungerar som opartisk informationsproducent och informationskälla, närmast via de elektroniska tjänsterna. Bolaget deltar dessutom i internationellt samarbete, vars resultat kan utnyttjas i hemlandet och på exportmarknaden för förnybar energi. De åtgärder på området förnybar energi som ingår i arbetsprogrammet stöder genomförandet av energi- och klimatstrategin i och med att de främjar användningen av olika former av inhemsk förnybar energi vid sådana små regionala värmecentraler som inte omfattas av systemet med utsläppshandel och vid uppvärmningen av byggnader. I 2013 års arbetsprogram är de viktigaste projekten på området förnybar energi främjande av bioenergin, främjande av vindkraften, distribuerad energiproduktion, information, kommunikation och samarbete, informationen om nya energikällor i personbilstrafiken samt internationella projekt på området förnybar energi. Vid främjandet av bioenergin ligger tyngdpunkten på upprätthållande och utveckling av nätverket av bioenergirådgivare och värmeföretagare. För främjande av använd-

ningen av solenergi, vindkraft och småvattekraft ordnas möten för aktörerna i branschen och olika föreningar uppmanas till ett närmare samarbete med varandra. Besiktningen kring förnybar energi i kommunerna innebär en viktig möjlighet att främja användningen av förnybara energikällor regionalt. De kommunala besiktningarna marknadsförs och utvecklas av Motiva Oy i samband med den övriga besiktningssamheten.

1.3 Ekodesign och energimärkning

Produkters energiprestanda förbättras i Europeiska Unionen genom att krav ställs på tillverkningen av produkter (ekodesign) och att konsumenternas val av produkter styrs mot produkter med högre energiprestanda (energimärkning). Syftet med ekodesign och kraven i samband med den är att förbättra energieffektiviteten i produktutvecklingskedjet. En produkt som inte uppfyller de krav på ekodesign som uppställts för den får inte släppas ut på marknaden eller tas i bruk inom Europeiska unionen. I praktiken har kraven på ekodesign i allmänhet gällt en produkts energiförbrukning under användningstiden. På Europeiska unionens nivå har bestämmelser om ramarna för ekodesign utfärdats genom direktiv 2009/125/EG om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energirelaterade produkter, dvs. ekodesigndirektivet, som trätt i kraft år 2009.

I energimärkningsdirektivet (2010/30/EU) utfärdas å sin sida bestämmelser om den energimärkning som produkter ska förses med och som hjälper slutförbrukaren att välja en produkt med hög energiprestanda. Märkningen anger produktens energiförbrukning under användningstiden på skalan A-G. I vissa fall används också bättre energieffektivitetsklasser än klass A, nämligen klasserna A+, A++ och A+++.

Europeiska kommissionen utfärdar med stöd av ekodesigndirektivet och energimärkningsdirektivet produktgruppspecifika krav i form av förordningar vid kommittéförfarande och som delegerade akter. Europeiska kommissionens förordningar gäller som sådana i Finland. Hittills har krav på ekodesign fast-

ställts för 16 produktgrupper (bl.a. tvättmaskiner och elmotorer) och krav förbereds som bäst för drygt 30 produktgrupper. Krav på energimärkning har fastställts för 9 produktgrupper (bl.a. tv-apparater och torktumlare) och krav förbereds som bäst för närmare 20 produktgrupper.

I Finland har ekodesigndirektivet och energimärkningsdirektivet satts i kraft nationellt genom lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008), nedan *ekodesignlagen*, och genom statsrådets förordning om krav på ekodesign för produkter (1043/2010). De krav som anges i ekodesignlagen tillämpas på de produkter som Europeiska unionen fastställt produktgruppspecifika krav för.

Produkternas energiprestanda hör till ansvarsområdet för såväl arbets- och näringsministeriet som miljöministeriet. Arbets- och näringsministeriet svarar för ramlagstiftningen. Av de produktgruppspecifika bestämmelserna hör bestämmelserna om byggprodukter till miljöministeriet och bestämmelserna om andra produkter än byggprodukter till arbets- och näringsministeriet. I Finland utövar Säkerhets- och kemikalieverket Tukes tillsyn över att lagarna och förordningarna iakttas. Motiva Oy har samordnat bedömningen av konsekvenserna i fråga om de produkter för vilka krav har fastställts.

1.4 Energimarknadsverket

Energimarknadsverket är en expertmyndighet som resultatstyrs av arbets- och näringsministeriet och vars uppgift är att utöva tillsyn över och främja elmarknadens och naturgasmarknadens funktion samt att fungera som nationell utsläppshandelsmyndighet. Vid ingången av 2013 bestod Energimarknadsverkets personalstyrka av 56 personer. Ämbetsverket är beläget i Helsingfors.

Ämbetsverket inledde sin verksamhet den 1 juni 1995 som Elmarknadscentralen och bytte år 2000 namn till Energimarknadsverket. Sedermera har verkets uppgiftsområde utvidgats till främjande av inhemska, nordiska och europeiska marknader, och under de senaste åren har verket ålagts allt fler uppgifter som tillsynsmyndighet. År 2000 ålades

verket tillsynen över naturgasmarknaden, år 2004 uppgifter som utsläppshandelsmyndighet och år 2009 tillsynsuppgifter enligt lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden (1211/2009). Uppgifterna utökades vidare i januari 2011, då verket började förvalta systemet med stöd till produktion av el från förnybara energikällor och år 2012 då verket utsågs till Finlands behöriga auktionsmyndighet i fråga om auktioner med utsläppsrätter. I juli 2013 utökades Energimarknadsverkets uppgifter ytterligare särskilt i fråga om förnybar energi, då lagen om biodrivmedel och flytande biobränslen (393/2013), lagen om certifiering och angivande av elens ursprung (445/2013) och lagen om kompensationsområden för vindkraft (490/2013) trädde i kraft.

Genom lagen om Energimarknadsverket (591/2013) upphävdes den tidigare lagen om Energimarknadsverket (507/2000). Genom lagen harmoniserades Energimarknadsverkets uppgifter, befogenheter och oberoende i överensstämmelse med kraven i EU-lagstiftningen och eldistributionssäkerheten förbättrades. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 september 2013.

1.5 Motiva Oy

Motiva Oy tillsammans med sitt dotterbolag Motiva Services Oy bildar Motiva-koncernen som helt ägs av staten. Koncernens uppgift är att tillhandahålla den offentliga förvaltningen, företagen, kommunerna och konsumenterna information om energieffektivitet och användningen av förnybara energikällor samt uppmuntra dessa till effektiv användning av energi och material. Motiva Oy inledde sin verksamhet år 1993 som servicecentralen för energisparande i anslutning till Finntech Finnish Technology Ltd Oy. Motiva Oy grundades år 2000. Bolagets viktigaste kunder är den offentliga förvaltningen, ministerierna och ämbetsverken. Motiva Services Oy producerar energi- och materialeffektivitetstjänster för företag och sammanslutningar. År 2012 uppgick Motiva Oy:s omsättning till cirka 6,3 miljoner euro och bolagets personalstyrka var 53 personer.

Det finns ingen bolagsspecifik speciallagstiftning om Motiva Oy. På bolaget tillämpas utöver aktiebolagslagen (624/2006) dessutom lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). I lagen om förfarandet vid tilldelning av EU-miljömärke (86/2011) har Motiva Services Oy utnämnts till ett sådant nationellt behörigt organ som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 66/2010.

Enligt 2 § i statsrådets förordning om statsrådets kansli (393/2007) är Motiva Oy ett bolag som hör till statsrådets kanslis ansvarsområde. I statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik av den 3 november 2011 har Motiva Oy klassificerats som strategiskt betydande bolag, och arbets- och näringsministeriet ansvarar för det strategiska intresset i Motiva Oy. Finanspolitiska ministerutskottet har den 11 december 2012 på förslag av avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli godkänt precisering av det strategiska intresset i Motiva Oy, så att det strategiska intresset utgörs av att som en expertorganisation och ett kunskapscentrum producera tjänster som bidrar till uppnåendet av de mål som i statens energistrategi och i specialprogrammen fastställts för energieffektivitet, förnybar energi och materialeffektivitet. Bolaget har producerat nämnda tjänster huvudsakligen på basis av de beställningar som anknutna enheter inom statsförvaltningen gjort. När det gäller arbets- och näringsministeriet har man genom Motiva Oy:s försorg verkställt bl.a. statsrådes strategier och program för energieffektivitet och förnybar energi i enlighet med de arbetsprogram eller projekt som avtalats årligen.

Motiva Oy har betraktats som en sådan enhet som är anknuten till den upphandlande enheten på det sätt som avses i 10 § i lagen om offentlig upphandling (348/2007) och de arbeten som beställts av bolaget har inte konkurrensutsatts. Enligt den nämnda paragrafen tillämpas lagen om offentlig upphandling inte på upphandling som den upphandlande enheten företar hos enheter som är formellt fristående från den och självständiga med tanke på beslutsfattandet, om den upphandlande enheten ensam eller tillsammans med andra upphandlande enheter övervakar

enheten på samma sätt som den övervakar egna verksamhetsställen och om enheten bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med de upphandlande enheter som utövar ett bestämmande inflytande över den.

I den regeringsproposition som resulterat i stiftandet av lagen om offentlig upphandling (RP 50/2006 rd, s. 61) konstateras det att 10 § grundar sig på Europeiska gemenskapernas domstols rättspraxis i fråga om upphandling hos anknutna enheter. När förhållandet mellan upphandlande enhet och anknuten enhet har bedömts har enheternas juridiska åtskillnad och självständighet i beslutsfattande betonats.

Ett villkor för sådan upphandling hos anknutna enheter som avses i 10 § i upphandlingslagen har varit att enheten bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med de upphandlande enheter som utövar ett bestämmande inflytande över den. En betydande del av Motiva Oy:s omsättning har uppstått på grund av de beställningar som aktörer inom statsförvaltningen gjort, och endast cirka 10 procent av bolagets verksamhet har bestått av beställningar från privata aktörer. Bolagets verksamhet har alltså riktat sig huvudsakligen in på sådana upphandlande enheter som äger bolaget dvs. statsförvaltningen, vilket har ansetts vara tillräckligt för att påvisa en sådan anknytning som avses i lagen om offentlig upphandling.

I vissa administrativa uppgifter som arbets- och näringsministeriet beställt av Motiva Oy har man sett en nära anknytning till offentliga förvaltningsuppgifter. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att Energimarknadsverkets uppgifter utökas så att vissa administrativa verkställighetsuppgifter inom

uppgiftshelheten för energieffektivitet och förnybar energi ska överföras från arbets- och näringsministeriet till verket från och med ingången av 2014.

Den viktigaste av de administrativa verkställighetsuppgifter som föreslås bli överförda till verket gäller det energi arbetsprogram som arbets- och näringsministeriet årligen beställt av Motiva Oy och det berednings- och uppföljningsarbete som anknyter till det. I och med det avtal om beställning av energi arbetsprogrammet som ingås mellan Energimarknadsverket och Motiva Oy kommer beställaren av energi arbetsprogrammet, dvs. kunden, bytas ut från och med ingången av 2014. Som beställare av energi arbetsprogrammet kommer Energimyndigheten att fungera som samordnare på myndighetsnivån av de energieffektivitetsavtal och energibesiktningens verksamheter som hör till arbets- och näringsministeriets ansvarsområde. Det föreslås dessutom i fråga om energibesiktningar att Energimyndigheten ska svara för den allmänna styrningen av och tillsynen över besiktningens verksamhet. Som ett av elementen i arbetsprogrammet ska också konsumentrådgivningen i energifrågor överföras till myndigheten och omfattas av dess samordning.

Av arbets- och näringsministeriets uppgifter ska enligt förslaget till myndigheten överföras utvärdering, uppföljning och rapportering av effekterna av politikåtgärder i samband med energieffektivitet och förnybar energi samt nationella uppgifter för de kommittéer som verkställer Europeiska unionens energipolitik. Dessutom föreslås det att Energimyndigheten ska förvalta skötseln av ärenden som gäller de produktgruppsspecifika kraven på ekodesign för och energimärkning av produkter för arbets- och näringsministeriets del. Myndigheten ska inom sitt uppgiftsområde representera Finland vid nationella och internationella uppgifter på central ämbetsverksnivå och fungera som sakkunnig vid samarbetsorgan och -grupper av olika slag vilkas uppgifter rör främjande av energieffektiviteten och den förnybara energin.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Att Energimarknadsverkets uppgifter utökas med energieffektivitetsuppgifter och vissa nya uppgifter för främjande av användningen av förnybar energi gör att verkets personalkostnader ökar. Dessutom kommer beställningen av energiarbetsprogrammet hos Motiva Oy att öka Energimarknadsverkets omkostnader.

De åtgärder som enligt propositionen föreslås avses bli genomförda genom omfördelning av resurser. I budgetpropositionen för 2014 ska de arrangemang som krävs för överföring av uppgifter och anslag från ministeriet till Energimarknadsverket beaktas. De ändrade anslagen och anslagen för överföring av tjänster ingår i budgetpropositionen för 2014 och de skrivs in i förklaringarna till arbets- och näringsministeriets och Energimarknadsverkets moment i budgeten.

3.2 Konsekvenser för personalen

Ökningen av Energimarknadsverkets personal från och med ingången av 2014 uppskattas till sju årsverken och ska gälla närmast främjandet av energieffektiviteten. Avsikten är att ökningen av antalet anställda vid verket ska finansieras inom den nuvarande utgiftsramen för arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Inrättandet av nya tjänster och tjänsteöverföringarna ska ske i enlighet med statstjänstemannalagen (750/1994) och lagen om statsbudgeten (423/1988). Vid arbets- och näringsministeriet och Energimarknadsverket följs lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/1988) i vilken det föreskrivs att sådana väsentliga förändringar i arbetsuppgifterna, arbetsmetoderna och organiseringen av uppgifterna som påverkar personalens ställning samt förflyttningar till andra uppgifter, till en annan statlig tjänst eller permanent till en annan ort omfattas av samarbetsförfarandet. När det gäller samarbetet inom Motiva Oy iakttas lagen om samarbete inom företag (334/2007).

De personalpolitiska förfaringssätt som tillämpas vid omorganisationen av Energimarknadsverkets uppgifter styrs av statsrådets principbeslut av den 26 januari 2012 vars syfte har varit att skapa enhetlig praxis med tanke på de organisationsförändringar som inträffar inom statsförvaltningen och trygga kontinuiteten i personalens anställningsförhållanden i förändringssituationer. Det ovan nämnda principbeslutet inbegriper en klausul om samarbetet som går ut på att samarbetet inleds på ett sådant stadium av planeringen och beredningen av en fråga att den växelverkan och den påverkan i fråga om alternativen och ärendet som är syftet med samarbetet kan ske också i praktiken. Vid omorganisationen av Energimarknadsverkets verksamheter har den ovan nämnda principen om samarbete genomförts och informationen till personalen tryggats så att företrädarna för personalen vid ministeriet, Energimarknadsverket och Motiva Oy har tagits med i den samarbetsgrupp på bred basis som samordnats av arbets- och näringsministeriet, och därtill har ett eget samarbetsförfarande genomförts vid vart och ett av ställena.

Till Energimarknadsverkets omkostnadsmoment ska överföras sammanlagt sju årsverken från och med ingången av 2014. Som egentliga tjänsteöverföringar överförs sammanlagt tre årsverken från arbets- och näringsministeriet till Energimyndigheten. I 5 a § i statstjänstemannalagen föreskrivs att i samband med omstrukturering av funktioner inom statsförvaltningen överförs tjänsterna och förflyttas de tjänstemän som utnämns till tjänsterna till samma ämbetsverk som uppgifterna överförs till. Enligt 3 mom. får tjänsten överföras utan samtycke från tjänstemannen om tjänsten överförs inom eller till tjänstemannens pendlingsregion. Den personal som överförs bibehåller de rättigheter och skyldigheter som vid övergångstidpunkten gäller för deras anställningsförhållande.

Dessutom behöver fyra nya tjänster inrättas vid Energimarknadsverket. Enligt 4 § i statstjänstemannalagen kan tjänster inrättas med anslag som står till förfogande för avlöningar.

Enligt 7 a § i lagen om statsbudgeten kan anslag som är avsedda för ett ämbetsverks el-

ler en inrättnings verksamhet så som närmare stadgas genom förordning för omfördelning av personalresurserna överförs till ett annat ämbetsverk för att användas för motsvarande utgifter för dettas verksamhet.

Om överföring av anslag till ett ämbetsverk inom samma ministeriums förvaltningsområde beslutar ministeriet i fråga.

Största delen av anslaget under ministeriets moment 32.60.20 (Främjande av energisparande och användning av förnybar energi samt energiinformation), dvs. 3 250 000 euro, ska enligt förslaget överföras till Energimyndigheten för motsvarande verksamhet. Som följd av detta ska arbets- och näringsministeriet sluta att vara kund hos bl.a. Motiva Oy och ministeriet ska i fortsättningen inte längre beställa energiarbetsprogrammet av bolaget. Det energiarbetsprogram som ministeriet beställt av Motiva Oy har hittills tagit den största delen av det anslag som anvisats för verksamheten.

Det anslag som ska överföras inbegriper de medel som behövs för inrättandet av fyra nya tjänster, dvs. 280 000 euro. Detta innebär att det arbetsprogram som beställs hos Motiva Oy ska inskränkas något. Dessutom ska från arbets- och näringsministeriets moment 32.01.01 till Energimarknadsverkets omkostnadsmoment överföras de medel som motsvarar tre tjänsteöverföringar, dvs. 210 000 euro. Den ekonomi- och personalförvaltningsservice som berör verkets egen verksamhet ska kvarstå oförändrad.

3.3 Konsekvenser för företagen

De föreslagna ändringarna berör närmast myndighetsverksamheten, särskilt Energimarknadsverket och dess organisation. Syftet med propositionen är att omorganisera de uppgifter för främjande av energieffektiviteten och användningen av förnybar energi som arbets- och näringsministeriet utfört och därigenom effektivisera den praktiska myndighetsverksamheten inom statsförvaltningen och användningen av personalresurser vid arbets- och näringsministeriet och Energimarknadsverket.

De föreslagna ändringarna gör det möjligt att effektivisera verksamheten inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde i fråga om energiansvarsområdet. Enligt förslaget ska Energimyndigheten och Motiva Oy ingå ett avtal om beställning av energiarbetsprogrammet så att beställaren av arbetsprogrammet och kunden skulle vara Energimyndigheten från ingången av 2014.

De nya uppgifterna är av sådan natur att de inte äventyrar ämbetsverkets ställning som oberoende nationell tillsynsmyndighet inom energisektorn. Enligt Europeiska unionens lagstiftning ska medlemsstaten för att skydda den nationella tillsynsmyndighetens oberoende särskilt se till bl.a. att tillsynsmyndigheten kan fatta självständiga beslut och att den har tillräckliga personella och ekonomiska resurser för att kunna utföra sina uppgifter.

Propositionen innehåller inga förslag på omorganisering av ägarskapet i Motiva Oy eller ägarstyrningen av Motiva Oy eller ny definition av statens strategiska intresse i bolaget. För Motiva Oy:s del föreslås det i propositionen att beställningen av det energiarbetsprogram som bolaget producerar ska överföras till Energimyndigheten från och med ingången av 2014. När Energimyndighetens myndighetsuppgifter utökas med verkställighetsuppgifter i samband med främjande av energieffektiviteten och användningen av förnybar energi föreslås omfattningen av energiarbetsprogrammet bli minskad med en andel som motsvarar fyra årsverken. I praktiken innebär detta att det energiarbetsprogram som Motiva Oy producerar ska inskränkas innehållsmässigt med cirka 300 000 euro, vilket motsvarar cirka 10 procent av det nuvarande programmets totala värde. Utgångspunkten i statens ägarstyrning enligt principbeslutet om ägarpolitiken är att statens strategiska intressen inte ska äventyras genom statens åtgärder som ägare eller genom beslut av ett bolags organ. Enligt arbets- och näringsministeriets syn försvagar inte en inskränkning av energiarbetsprogrammet på det ovan angivna sättet för att omorganisera statens verkställighetsuppgifter inom energisektorn inte statens strategiska intresse i Motiva Oy.

3.4 Samhälleliga konsekvenser

I propositionen föreslås det att verkets namn Energimarknadsverket ändras till Energimyndigheten. Det anses ändamålsenligt med en namnändring eftersom namnet Energimyndigheten bättre beskriver verksamhetsområdet inom energisektorn när uppgiftsområdet utvidgats på 2000-talet från marknadstillsynsuppgifterna till också andra myndighetsuppgifter som omfattar utsläppshandeln, främjandet av förnybar energi och enligt förslaget också främjandet av energieffektiviteten. Sektorn utvidgas hela tiden och därför betraktas en central energimyndighet med omfattande verksamhetsområde som viktig. Uppgifterna kring främjandet av energieffektiviteten och användningen av förnybar energi som kommer att utvidgas på lång sikt kan utföras på ett effektivt sätt vid det centrala ämbetsverket.

4 Beredningen av propositionen

Över propositionsutkastet begärdes utlåtande av Energimarknadsverket, miljöministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet, justitieministeriet, avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli, Säkerhets- och kemikalieverket, statens revisionsverk, Motiva Oy, Finlands Näringsliv EK ry, Företagarna i Finland rf, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf, Löntagrarorganisationen Pardia ry, Institutet för de inhemska språken, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL. Dessutom begärdes utlåtande av arbets- och näringsministeriets avdelningar och från avdelningarna fristående enheter.

I remissyttrandena betraktades åtskiljandet av verkställighetsuppgifterna från arbets- och näringsministeriet som motiverat och överföringen av de föreslagna uppgifterna för främjande av energieffektiviteten och användningen av förnybar energi till Energimarknadsverket som ändamålsenlig lösning. I remissyttrandena ansågs det viktigt att man säkerställer kontinuiteten i och effekterna av arbetet för höjning av energieffektiviteten.

Energimarknadsverket ansåg det vara viktigt att de nya uppgifter som överförs till verket inte äventyrar ämbetsverkets ställning som sådan oberoende nationell tillsynsmyndighet inom energisektorn som fastställts i EU-lagstiftningen. I verkets utlåtande konstaterades också att de ekonomiska resurser som uppgifterna kräver ska säkerställas också efter år 2014 och samtidigt ska de ytterligare uppgifter som genomförandet av energieffektivitetsdirektivet eventuellt medför beaktas. Verket ansåg det motiverat att i och med att uppgifterna utvidgas ska också antalet anställda ökas.

Enligt Motiva Oy bör man vid omorganisationen se till att det administrativa arbete som ökar i och med genomförandet av energieffektivitetsdirektivet inte tar ekonomiska resurser från andra sektorer inom energisparandet och energieffektiviteten. Dessutom bör finansieringen av åtgärder för främjande av energieffektiviteten tryggas i statsbudgeten.

I Säkerhets- och kemikalieverkets utlåtande fästs uppmärksamhet vid att det med tanke på de rådgivningsuppgifter som verket riktar till konsumenterna, verksamhetsutövarna och andra aktörer i branschen är viktigt att fördelningen av behörighet mellan ministeriet, ämbetsverket och de övriga aktörerna tydligt skrivs in i författningarna. Också Energimarknadsverket fäste uppmärksamhet vid behovet av en noggrann avgränsning av behörigheten bl.a. i fråga om energieffektivitetsavtalen.

I jord- och skogsbruksministeriets remissyttrande påpekades att man i samband med omorganisationen av myndighetsuppgifter ska se till att samarbetet mellan myndigheterna inom olika förvaltningsområden och intressentgrupperna förblir gott. Ministeriet ansåg också ett smidigt informationsutbyte och informerandet om utvecklingsprojekt som viktigt eftersom det garanterar att bästa praxis sprids inom energisektorn.

Finsk Energiindustri rf ansåg det viktigt att säkerställa att omorganisationen inte ändrar den praxis med frivilliga avtal som i Finland har uppstått kring systemet med energieffektivitetsavtal. Finsk Energiindustri rf ansåg det vidare viktigt att Motiva Oy:s ekonomiska

resurser för främjande av energiindustrin säkerställs och kvarhålls på minst den nuvarande nivån.

I remissyttrandena berördes också detaljer kring Motiva-koncernen, såsom handlingsprinciper som härleds från upphandlingslagstiftningen vid beställningen av energiarbetsprogrammet samt Motiva Oy:s roll som en enhet som är anknuten till den upphandlande enheten. Jord- och skogsbruksministeriet konstaterade i sitt utlåtande att behovet av de tjänster som produceras av Motiva Oy vid planeringen och genomförandet av nationella energieffektivitetsåtgärder är stort också i fortsättningen och ansåg det viktigt att bolagets ställning som enhet som är anknuten till den upphandlande enheten skrivs in i lagens förarbeten. Vad gäller de tjänster som produceras av Motiva Oy har Statens revisionsverk ansett det viktigt att beakta bestämmelserna i 124 § i grundlagen och det när en offentlig förvaltningsuppgift kan anförtros någon annan än en myndighet. Statens revisionsverk ansåg att det faktum att energieffektivitetsavtalen och energibesiktningarna skrivs in i den nationella lagstiftningen om energieffektivitet talar för att sådana åtgärder som har ett nära samband med arrangemangen ska tolkas som offentliga förvaltningsuppgifter. I remissyttrandena från Statens revisionsverk och Energimarknadsverket kom det fram behov att bedöma huruvida bestämmelser om Motiva Oy:s uppgifter bör utfärdas på lagnivå.

Personalorganisationerna betonade bl.a. öppenheten och god personalpolitisk praxis samt ansåg det viktigt att den personal som överförs behåller de skyldigheter och rättigheter som dessa har vid övergångsögonblicket på basis av anställningsförhållandet.

De ställningstaganden som framförts i remissyttrandena har i tillämpliga delar beaktas i propositionen. En del av de förslag som

kom fram i remissyttrandena var sådana att det är ändamålsenligt att beakta dem i samband med den nationella lagstiftningen om energieffektivitet som håller på att beredas. Arbets- och näringsministeriet tillsatte den 17 april 2013 ett samarbetsorgan med samordningsuppdrag för att säkerställa informationsflödet om omorganisationen till personalen vid arbets- och näringsministeriet, Energimarknadsverket och Motiva Oy. Mandatperioden för samarbetsorganet med samordningsuppgift löper ut den 31 mars 2014. Koordineringsgruppen för regionalisering tillstyrkte den 28 maj 2013 arbets- och näringsministeriets förslag om att Energimarknadsverket, som fått utökade uppgifter, också fortsättningsvis ska vara belägen inom huvudstadsregionen.

5 Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

5.1 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses att bli behandlad i samband med den.

5.2 Behov av att ändra annan lagstiftning

Beredningen av en separat regeringsproposition, genom vilken energieffektivitetsdirektivet ska sättas i kraft nationellt senast den 5 juni 2014, pågår som bäst. I den nationella lagstiftning som utfärdas för att genomföra direktivet åläggs Energimyndigheten bl.a. administrativa uppgifter och verkställighetsuppgifter i samband med utförandet av energibesiktningar samt uppgifter av myndighetsnatur.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Uppgifter.

I paragrafen föreskrivs om Energimyndighetens uppgifter. I 1 mom. föreslås ett tillägg som utvidgar myndighetens kompetensområde till administrativa uppgifter som gäller främjandet av energieffektiviteten och användningen av förnybar energi och till verkställighetsuppgifter i samband med dessa. Uppgifterna för främjande av energieffektiviteten omfattar bl.a. den energirådgivning som tillhandahålls konsumenterna och som myndigheten skulle kunna ordna t.ex. i form av konsulttjänster som beställs hos Motiva Oy. Också tjänsterna för främjande av användningen av förnybar energi kunde beställas hos Motiva Oy. Med verkställighetsuppgifter på området energieffektivitet avses t.ex. utvärdering, uppföljning och rapportering av effekterna av politikåtgärder i samband med energieffektivitet och förnybar energi samt nationella uppgifter för de kommittéer som verkställer Europeiska unionens energipolitik. Som ett element i uppgifterna för främjande och verkställande av energieffektiviteten ska Energimyndigheten förvalta skötseln av ärenden som gäller de produktgruppspecifika kraven på ekodesign för och energimärkning av produkter inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Myndigheten ska representera sitt kompetensområde vid nationella och internationella uppgifter på centrala ämbetsverks nivå.

Paragrafens 2 och 3 mom. stämmer överens med motsvarande moment i den nuvarande lagen.

I paragrafens 4 mom. föreslås bestämmelser om Energimyndighetens uppgifter när det gäller energieffektivitetsavtal vilka hittills varit huvudsakligen på arbets- och näringsministeriets ansvar.

Ingen nationell lagstiftning har hittills funnits om energieffektivitetsavtal. Till dags dato har energieffektivitetsavtalssystemet baserat sig på ett omfattande frivilligt arrangemang där Motiva Oy på uppdrag av arbets-

och näringsministeriet har skött de praktiska arrangemangen kring energieffektivitetsavtalen som ett led i energiarbetsprogrammet.

Finland ska genomföra bestämmelserna i energieffektivitetsdirektivet, som trädde i kraft i december 2012, i den nationella lagstiftningen före juni 2014. Då energieffektivitetsdirektivet införlivas i den nationella lagstiftningen år 2014 kommer systemet med energieffektivitetsavtal att omfattas av denna. Det nu föreslagna arrangemanget avser inte att ändra den på frivillighet baserade praxis som i Finland etablerats kring energieffektivitetsavtalen. Således kunde Energimyndigheten fortsättningsvis på samma sätt som arbets- och näringsministeriet tidigare, beställa konsulttjänster i samband med energieffektiviteten hos Motiva Oy, och i fortsättningen vid behov beakta eventuella nya bestämmelser i den nationella lagstiftningen i anslutning till genomförandet av energieffektivitetsdirektivet.

Den gällande avtalsperioden för de energieffektivitetsavtal som ingåtts mellan arbets- och näringsministeriet och branschförbunden och kommunerna löper ut den 31 december 2016. I propositionen föreslås att Energimyndigheten ska delta i förberedelserna inför den nya avtalsperioden som börjar 2017 och sköta arrangemangen kring energieffektivitetsavtalen under den nya avtalsperioden på samma sätt som arbets- och näringsministeriet gjort, dvs. genom att beställa de praktiska arrangemangen kring avtalen hos en utomstående tjänsteleverantör, dock så att Energimyndigheten inom ramen för sin behörighet alltid skulle kunna överväga sitt behov av konsulttjänster.

Propositionen avser inte att ändra de förfaranden för informationshantering som gäller de nuvarande energieffektivitetsavtalen.

Enligt paragrafens 5 mom. ska Energimyndigheten sköta styrningen av förvaltningen och verkställigheten av energibesiktningar. Syftet med energibesiktningens verksamhet har varit att bidra till genomförandet av den nationella klimatstrategin genom att främja

energiparandet och användningen av förnybara energikällor i Finland som en kostnadseffektivt praktisk åtgärd.

Bestämmelser om energibesiktningar har hittills inte utfärdats nationellt på lagnivå, men Finland ska sätta energieffektivitetsdirektivets bestämmelser om energibesiktningar i kraft före juni 2014. Energibesiktningar definieras i energieffektivitetsdirektivet som ett systematiskt förfarande i syfte att få adekvat kunskap om den befintliga energianvändningsprofilen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, industrianläggning eller kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, fastställa och kvantifiera kostnadseffektiva energibesparingsmöjligheter samt rapportera om resultaten. Tills vidare baserar sig förfarandet vid energibesiktningar på de allmänna anvisningar om energibesiktningens verksamhet som arbets- och näringsministeriet har utfärdat. Motiva Oy har skött uppgifter i samband med energibesiktningar på uppdrag av arbets- och näringsministeriet som ett led i energi arbetsprogrammet. Såsom det konstateras ovan i 4 mom. i fråga om energieffektivitetsavtal kan Energimyndigheten i fortsättningen hos Motiva Oy beställa också konsulttjänster i anslutning till energibesiktningar på samma sätt som avtalats i energi arbetsprogrammet mellan arbets- och näringsministeriet och Motiva Oy. Kontinuiteten i energibesiktningar ska säkerställas bl.a. för att de har ett viktigt samband med de uppställda målen för minskning av utsläppen av växthusgaser och med det finländska systemet för energieffektivitetsavtal. Överenskommelse om energibesiktningar bör i fortsättningen träffas i samband med Motiva Oy:s energi arbetsprogram eller ett motsvarande förfarande med hänsyn tagen också till de nationella bestämmelserna om saken i anslutning till genomförandet av energieffektivitetsdirektivet.

I 6 mom. finns bestämmelser om Energimyndighetens uppgifter vid beredningen och förvaltningen av de produktspecifika bestämmelserna i ekodesigndirektivet och energimärkningsdirektivet.

Enligt förslaget ska Energimyndigheten för Finlands del bereda produktspecifika genom-

förande bestämmelser vid samrådsforumet och i den föreskrivande kommittén, vilket tidigare gjordes av arbets- och näringsministeriet. Arbets- och näringsministeriet ska dock också fortsättningsvis ha hand om den högsta ledningen och styrningen enligt 26 § av tillsynen över efterlevnaden av lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008). Enligt artikel 12 i ekodesigndirektivet ska medlemsstaterna utse myndigheter med ansvar för marknadsövervakning och underrätta kommissionen om vilka myndigheter som är ansvariga för tillämpningen av direktivet. Därför ska arbets- och näringsministeriet underrätta kommissionen om Energimyndighetens behörighet när det gäller uppgiften som samordnare i fråga om ekodesign och energimärkning av produkter. Genom propositionen ändras inte de uppgifter som enligt lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter ankommer på miljöministeriet och Säkerhets- och kemikalieverket.

4—7 §.

Paragraferna stämmer överens med motsvarande paragrafer i den nuvarande lagen. Dessutom har behörighetsvillkoren för överdirektören enligt 3 § 1 mom. blivit justerade så att det gällande villkoret om god förtroendet med verkets verksamhetsområde ska slopas och i stället införs kravet angående sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter. Behörighetsvillkoren för den högsta ledningen inom statsförvaltningen reviderades år 2011, varför det är motiverat att de högsta cheferna ska ha så enhetliga behörighetsvillkor som möjligt, vilka motsvarar de allmänna riktlinjerna för utvecklingen av ledningen av statsförvaltningen.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om Energimyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Uppgifter

För tillsyn och kontroll av el- och naturgasmarknaden, främjande av en fungerande el- och naturgasmarknad, energieffektiviteten och användningen av förnybar energi samt verkställighetsuppgifter inom energipolitiken, utsläppshandeln med växthusgaser och energieffektiviteten finns Energimyndigheten.

Energimyndigheten sköter de uppgifter som föreskrivits för myndigheten i

- 1) elmarknadslagen (588/2013),
- 2) naturgasmarknadslagen (508/2000),
- c) lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013),
- 4) lagen om el- och naturgasnätsavgifter (950/2012),
- 5) lagen om certifiering och angivande av elens ursprung (1129/2003),
- 6) lagen om en effektreserv som säkerställer balansen mellan elproduktion och elförbrukning (117/2011),
- 7) lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden (1211/2009),
- 8) lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor (1396/2010),
- 9) beredskapslagen (1552/2011),
- 10) lagen om utsläppshandel (311/2011),
- 11) lagen om handel med utsläppsätter för luftfart (34/2010),
- 12) lagen om frivilligt deltagande i miljölednings- och miljörevisionsordningen (121/2011),
- 13) lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (416/2012),
- 14) lagen om biodrivmedel och flytande biobränslen (393/2013).

Energimyndigheten ska sköta de uppgifter som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten enligt

1) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, nedan *förordningen om en byrå för samarbete*,

2) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003, nedan *elhandelsförordningen*,

3) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, nedan *elmarknadsdirektivet*,

4) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, nedan *naturgasnätsförordningen*, till de delar den ska tillämpas i Finland,

5) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*.

Energimyndigheten deltar i beredningen, utvecklingen och verkställigheten av energieffektivitetsavtalen inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde under ledning av arbets- och näringsministeriet.

Till Energimyndigheten hör uppgifter i samband med styrningen på myndighetsnivå av förvaltningen och verkställigheten av energibesiktningssamarbetet inom de verksamhetsområden som faller inom arbets- och näringsministeriets ansvarsområde.

Energimyndigheten ska bereda och administrera produktgruppsspecifika frågor som

gäller ekodesignen för och energimärkningen av produkter inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde på det sätt som arbets- och näringsministeriet bestämmer.

Energimyndigheten svarar för att de uppgifter för investeringsprojekt som hänför sig till energiinfrastruktur inom Europeiska unionen samlas in och anmäls till Europeiska kommissionen på föreskrivet sätt.

Energimyndigheten ska dessutom främja målen för den nationella energipolitiken, följa den nationella och internationella utvecklingen inom sitt verksamhetsområde, ta initiativ till utveckling av den lagstiftning som hänför sig till dess verksamhetsområde, ge utlåtanden i ärenden som hänför sig till dess verksamhetsområde samt bistå arbets- och näringsministeriet i beredningen av ärenden som hänför sig till dess verksamhetsområde.

Energimyndigheten kan också ges andra uppgifter som lämpar sig för dess verksamhetsområde enligt vad som föreskrivs särskilt.

2 §

Administrativ ställning

Behandlingen i statsrådet av ärenden som gäller Energimyndigheten ankommer på arbets- och näringsministeriet.

3 §

Överdirektör

Chef för Energimyndigheten är en överdirektör. Behörighetsvillkor för överdirektören är högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften kräver samt i praktiken visad ledarförmåga och ledarerfarenhet.

Överdirektören utnämns av statsrådet. Tjänsten som överdirektör tillsätts för viss tid som är minst fem och högst sju år. Samma person kan utnämnas till tjänsten som överdirektör för högst två mandatperioder i följd.

Bestämmelserna i 22 § i statstjänstemannalagen (750/1994) om möjligheten att ställa en tjänsteman till statsrådets disposition för viss tid tillämpas inte på överdirektören.

4 §

Överdirektörens uppgifter

Överdirektören har till uppgift att

1) leda verksamheten vid Energimyndigheten,

2) avgöra ärenden som ska avgöras av Energimyndigheten enligt

a) elmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

b) naturgasmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

c) lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden,

d) förordningen om en byrå för samarbete eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

e) elhandelsförordningen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

f) naturgasnätsförordningen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

g) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av el- eller naturgasmarknadsdirektivet,

3) avgöra andra ärenden som hör till Energimyndigheten, om inte beslutanderätten har getts till någon annan tjänsteman genom arbetsordningen,

4) se till att Energimyndighetens uppgifter sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

5 §

Oberoende i fråga om tjänstemän som sköter uppgifter som åligger den nationella energitillsynsmyndigheten

En tjänsteman som sköter de av Energimyndighetens uppgifter som åligger den nationella energitillsynsmyndigheten ska i uppdraget vara oberoende av el- och naturgasföretag, får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i el- eller naturgasbranschen och får inte vara anställd av ett företag i el- eller naturgasbranschen.

Bestämmelser om jäv för tjänstemän finns i förvaltningslagen (434/2003).

6 §

Företrädande av staten

Energimyndigheten kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter samt inrättningar och sammanslutningar statens rätt och fördel i de ärenden som gäller Energimyndigheten.

7 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om Energimyndighetens organisation, förvaltning och personal utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
Genom denna lag upphävs lagen om Energimarknadsverket (591/2013).
Energimarknadsverket, som det föreskrivs om i den lag som upphävs, blir Energimyndigheten, som det föreskrivs om i denna lag. Vad som någon annanstans föreskrivs om Energimarknadsverket gäller efter ikraftträdandet av denna lag Energimyndigheten.
De ärenden enligt denna lag som är anhängiga vid arbets- och näringsministeriet överförs vid ikraftträdandet av lagen till Energimyndigheten för behandling.

Helsingfors den 16 september 2013

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Näringsminister *Jan Vapaavuori*